

Alışveriş sözcüğü üzerine bir inceleme

Yasemin ÇÜRÜK¹

APA: Çürük, Y. (2019). Alışveriş sözcüğü üzerine bir inceleme. *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, (17), 14-21. DOI: 10.29000/rumelide.656167.

Öz

Ticaret, ürün ve çeşitli hizmetlerin, para ile alım ve satım işlerinin tamamı veya takas yöntemiyle insanların arasında gerçekleşen ekonomik bir etkinliktir. Bunun için ticaret insanlık tarihi kadar eskiye uzanır. Bu durumda ticaretle ilgili sözcüklerin de her dilde bir o kadar eski olması kaçınılmazdır. Türkçeyi de bu bakımdan değerlendirdiğimizde, ticaretle ilgili pek çok sözcüğün Eski Türkçeden itibaren kullanıldığını görmek şaşırtıcı olmayacaktır. Dahası ticaretle ilgili pek çok Eski Türkçe sözcüğün günümüzde de kullanıldığı görülmektedir. Örneğin; satıççı “satıcı”, birim “borç” gibi bazı sözcükler değişime uğramıştır, ancak bütün değişimlere rağmen günümüzde de kullanılmaya devam etmektedir. Yine de Eski Türkçede olup da günümüzde yerini başka sözcüklere bırakan yapılar da bulunmaktadır. Bu noktadan yola çıkarak bu çalışmada ikileme yoluyla oluşmuş olan *alışveriş* sözcüğü incelenmiştir. Bu sözcüğün yapısı, ortaya çıkışı ve hangi dönemlerde kullanıldığı üzerine genel bir değerlendirme yapılmıştır. Çünkü *alışveriş* sözcüğü, günümüzde yaygın olarak kullanılmasına ve hatta ikileme olarak kabul edilmesine rağmen eski bir sözcüktür. Bu çalışmada *alışveriş* sözcüğünün tarihine genel bir bakış atılmıştır. Bu sayede bu sözcüğün ne kadar eskiye dayandığını görmek mümkün olacaktır. Bununla birlikte alışveriş sözcüğü yanında kullanılan ya da alışveriş sözcüğü yerine tercih edilen sözcükler de dikkat çekecektir. Çok geniş kapsamlı olmamasına rağmen elde edilen veriler bu alandaki tercihi de ortaya koyacaktır.

Anahtar kelimeler: Alışveriş, ikileme, ticaret, sözcük türetme, sözlükbirim.

A research on the word “Alışveriş”

Abstract

Trade is an economic activity that takes place between people the whole of products and services, purchase and sale by means of barter or money. For this reason, trade dates back to the history of humanity. In this case, it is inevitable that the words related to trade should be as old as each language. When we evaluate Turkish in this respect, it will not be surprising to see that many words related to trade have been used since Old Turkic. Moreover, it is seen that many Old Turkic words related to trade are still used today. For example; Some words such as satıççı “seller” and birim “debt” have changed, but despite all the changes, they are still used today. Nevertheless, there are structures in Old Turkic which have been replaced by other words. From this point of view, in this study, the word *alışveriş* which was formed through reduplicated was examined. A general evaluation has been made on the structure, emergence and periods of this word. The word *alışveriş* is an old word, although it is widely used and even accepted as a reduplication. In this study, an overview of the history of the word *alışveriş* is given. In this way, it will be possible to see how old the word goes. However, in addition to the word shopping, the words used or preferred instead of the word shopping

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Doğu Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü (İstanbul, Türkiye), yasemincuruk@gmail.com, ORCID ID: 0000-0002-8650-2911 [Makale kayıt tarihi: 02.10.2019-kabul tarihi: 20.12.2019; DOI: 10.29000/rumelide.656167]

will also attract attention. Although it is not very comprehensive, the data obtained will reveal the preference in this field.

Keywords: Alışveriş, reduplication, trade, word-formation, lexeme.

Giriş

Ticaretin varlığı, insanlık tarihi kadar eskiye dayanır. Çünkü ticaret “*ticaret kişi ya da toplumların kazanç sağlamak amacıyla giriştikleri ve bir yerden başka bir yere taşımak zorunda oldukları her türlü ham ya da işlenmiş mal, hizmet, değer, yiyecek gibi şeylerin alım satımını, değiştokuşunu kapsayan ekonomik bir etkinliktir.*” (Bozkurt 2002: 153). İnsanlar kendilerinde fazla olanı verip sahip olmadıkları ve ihtiyaçları olan şeyleri almak zorunda kaldılar. Yani başlangıçta değiş tokuş yapma yoluyla ihtiyaçlarını karşılıyorlardı. Bu yüzden de kendilerinde olanı verip kendilerinde olmayanı almak şeklinde karşılıklı gerçekleşmiştir. Alışveriş sözcüğünde karşılıklı olma durumu vardır. Buradan yola çıkarak *alışveriş* sözcüğünün tanımına bakmak gerekirse sözcük terimleri sözlüğünde “*Tecimsel olsun ya da olmasın bir nesneyi alıp verme işleminin.*” şeklinde tanımlanmıştır. (*BSTS / Tecim, Maliye, Sayışmanlık ve Güvence Terim* 1972)

Güncel Türkçe Sözlük'te ise şöyle tanımlanmıştır:

“*a. 1. tic. Satın alma ve satma işi, alım satım, muamele. 2. mec. İlişi, münasebet.*”

Türkçe Sözlük'teki tanıma göre alma-satma işleminin dışında mecazi bir anlam da kazandığı görülen alışveriş sözcüğü aynı zamanda ilişi anlamına da gelmektedir. İşte bu yüzden topluluklar arasındaki ilişi artıka alışveriş de artmıştır. Özellikle de yeni ticaret yollarının oluşması ilişi düzeyini arttırmış ve böylelikle ticaret giderek gelişmiştir. Ticaret yollarının oluşması ve ilişkilerin gelişmesiyle birlikte dillerde ticaretle ilgili sözcükler türemiş ve bu sözcüklerin sayısı giderek artmıştır. Bu noktada Türkçe üzerine bir inceleme yaptığımızda Türkçede de ticaretle ilgili sözcüklerin sayısı azımsanamaz. Özellikle de Eski Türkçe metinleri incelediğimizde ticaretle ilgili bazı temel sözcükler karşımıza çıkmaktadır. Caferoğlu'nun *Eski Uygur Türkçesi Sözlüğü*'nde ticaretle ilgili tespit ettiğimiz bazı sözcükler:

- ağı barım* “var-yok, servet, varlık” s.6
- ağıçı* “hazinedar” s.6
- ağıçı uluğı* “baş hazinedar” s. 6
- alış* “alışveriş” s. 11
- barım* “mal, servet” s. 33
- barımlığ* “zengin” s. 33
- birim* “borç” s. 43
- çuv* “hisse” s. 66
- ötäkçi* “borçlu” s. 154
- satığ* “satış, ticaret” s. 198
- satıççı* “satıcı” s. 198
- satığlığ* “satılacak her şey” s. 198
- töläç* “tazminat, ödenek” s. 249
- yulmak* “almak, pazarlıkla alışveriş yapmak” s. 304

İkileme nedir?

İkileme, bazı araştırmacılarca anlamı kuvvetlendirmek amacıyla aynı sözcüğün ya da eş ve zıt anlamlı sözcüklerin tekrarı olarak tanımlanan ikileme (Hatipoğlu 1971: 9; Hengirmen 1995: 400- 409), bazı araştırmacılara göre ise sözcüklerin eksiz tekrar edilmesi olarak kabul edilir (Ergin 1972: 377-379; Bilgegil 1982: 162-163). Hatta ikileme kelimelerin ya da seslerin tekrarı şeklinde de tanımlamıştır (Topaloğlu 1989: 87; Vardar 1988: 125). Yani ikilemelerde anlamı kuvvetlendirmek esas olsa da ses ya da sözcük veya anlamsal bir tekrar, zıtlık konusunda fikir birliği yoktur. İkilemenin evrensel tanımına göre ise ikileme söz ya da ses tekrarının olduğu yapılardır. Dahası sadece ses tekrarı olan ikilemelere kısmi (partial reduplication), sözcük tekrarı şeklinde olan ikilemelere ise tam (full reduplication) ikilemeler adı verilmektedir (<https://wals.info/chapter/27>). Buna göre Türkçede hem tam hem de kısmi ikilemeler vardır. Ayrıca Bauer’in tanımına göre de ikileme kökün veya bir parçasının tekrar edilmesiyle ortaya çıkan morfolojik bir süreç sonucundan oluşan yapılardır (2004: 90). Ancak bu tanımları incelediğimizde Türkçede yer alan anlamsal ikilemelerin ikileme kapsamına girmediği görülmektedir. Çünkü ikilemenin sözlük anlamını da ele aldığımızda ikileme, ses ya da sözcüğün aynen tekrarı dikkatimizi çeker. *Online Türkçe Sözlük*’te ikilemenin genel anlamının “*İkilemek işi.*” Olarak verildiği görülmektedir (<https://sozluk.gov.tr/>). Yani mantıken ikilemelerde aynen tekrar esastır². Ayrıca ikilemeler tamamen kalıp ifadeler midir, değil midir sorgulanması gerekir. Tonlaması değiştiğinde anlamı da değişir. Üstelik ikilemeler kalıplaşınca sözlükselleşme sürecine de girmiş kabul edilmektedir (Çürük 2016: 429). Sözlükselleşen örnekler *biçerdöver*, *dedikodu* gibi örnekler verilebilir. Bu makalenin konusunu oluşturan *alışveriş* sözcüğü de başlangıçta ikileme olarak kullanılmış olsa da kullanım sıklığından ötürü sözlükselleşmiş olabilir. Bu da aslında ikilemelerin türetim aracı olarak da kullanıldığının bir göstergesidir. Ancak normalde ikilemeler sözdizimsel yapılardır. Sözdizimsel yapılar kalıplaşmış değildir. Çünkü kalıplaşmış yapıları oluşturan sözcüklerin yerinin değişmemesi gerekir (Çürük 2018: 500). İkilemelerde ise durum farklıdır. Her sözcük yinelenebilir. Bir ikileme kalıplaştıysa eğer sözlükselleşmiştir demiştik. Buna göre sözlükselleşen ikilemeleri, ikilemelerin yapısı birleşik sözcüklerin yapısına benzediği, yani en az iki sözcüğün bir araya gelmesiyle oluştuğu için birleşik sözcüklerin alt türlerinden sıralı birleşikler başlığı altında ele almak ve bu ikilemeler için “ikilemeli birleşik” teriminin kullanılması gerekebilir (Çürük 2017: 117- 118)

alışveriş sözcüğünün tarihine genel bir bakış

Eski Türkçe *alışveriş* sözcüğü bakımından incelendiğinde bazı metinlerde bu sözcüğün yer almadığı görülmüştür. Mesela *Orhun Kitabeleri*’nde *alışveriş* sözcüğüne rastlanmamıştır. Ancak yazıtlarda geçen “*arkış tırkiş ısar*” (*KT G 8*) ifadesi kervan göndermek, ticaret yapmak anlamında kullanılmaktadır (Alyılmaz 2004: 183). Bu durumda *alışveriş* sözcüğünün yazıtlarda kullanılmamış olması bu sözcüğün o dönemde kullanılmadığı anlamına gelmez. Metni oluşturan kişinin üslubuna da bağlanabilir. Üstelik yukarıda verilen ticari terimler içinde *alış* ve *yulmak* şeklinde iki sözcük vardır. Bu iki sözcük *alışveriş* karşılığında kullanılır. Ancak metinlerde geçmiyor olması *alışveriş* sözcüğünün olmadığını düşünmek doğru değildir. Dahası sivil Uygur metinlerinde *alışveriş* sözcüğü kullanılmıştır. Gerek Clauson’un “*An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth Century Turkish*” adlı etimolojik sözlüğünde gerekse de Çukurova Üniversitesinin *Eski Türkçe ve Karahanlı Türkçesinin Tarihsel Derlemi (7.-13. yy.)*’nde *alışveriş* sözcüğü yer almaktadır. Derlemde bulunan örnekler aşağıda yer almaktadır:

² Aslında bu konu “İkilemelerin Kapsamı” adlı makalede tartışılmıştır.

satış yul(ug) (Mai.Tek.061.24) oğrınta ant antıktımız.. bir (Mai.Tek.061.25) edig tavarıg **alış bəriş** oğrınta (Mai.Tek.061.26) öñi öñi menzin tegşürüp [Maitrisimit Nom Bitig (Hami)] (10-11. yy.)³

han sözledi (HT VI 8-24) samtso açarı erser : idiz barkdın (HT VI 8-25) önmiş dintar ol : yırtinçilüg (HT VI 8-26) törü-din itmiş (?) (HT VI 8-27) VI 9 /si/z-ni birle **alış bəriş** yok : (Hsüen Tsang Biyografisi) ⁴

Clauson ise etimolojik sözlüğünde *alışveriş* ile ilgili olarak şu sözcüklere yer vermiştir:

alış “alışveriş” (aynı zamanda vergi anlamındadır) Clauson, genelde **alış bəriş** şeklinde bir öbek içinde kullanıldığını ve 8. yy. sivil Uygur⁵ metinlerinde hem **alış**, hem **alış bəriş** hem de **bəriş** sözcüklerine rastlandığını belirtmiştir (Clauson 1972: 152).

bərim alım “alışveriş” (Clauson 1972: 145).

bəriş “alışveriş” (Clauson 1972: 369).

Clauson’un sözlüğünde yer alan bilgilere göre alışveriş için *alış*, *bəriş* ve *bərim alım* yapıları kullanılmaktadır. Bu da aslında ticaretin yaygınlığını göstermektedir.

Radloff ise *Versuch eines Wörterbuches der Türk-Dialecte*’de alışveriş anlamına gelen *alış* sözcüğünden bahseder ve bu sözcüğün Osmanlı Türkçesinde, Kırım ve Uygur lehçelerinde kullanıldığını belirtir. Hatta örnek cümle ve kullanımlara da yer verir (1893: 382). Yani Radloff’un tespitine göre *alışveriş* için sadece *alış* sözcüğü tercih edilmiştir.

Karahanlı Türkçesi döneminde de *alışveriş* sözcüğü kullanılmıştır. *Divânu Lûgâti’t-Türk* ve *Kutadgu Bilig*’de *alışveriş* sözcüğüne dair bilgiler aşağıda yer almaktadır:

Divânu Lûgâti’t-Türk’te **alış bəriş**: *Bir hakkı alma verme, (alış veriş) (I, 62/16).*

Kutadgu Bilig’de ise **alış hem biriş** (alış-veriş, ticaret; ilişki, münasebet) (krş. DTS 36a: alış beriş; ED 152a) şeklinde karşımıza çıkar (Arat 1947: 432, 444).

4305: saña teñ tuşuñ birle ultiş barış katılıg karılıg alış hem bəriş

"Sen kendi akranlarını sık sık ziyaret et; onlara katıl ve onlar ile ilişkini kesme" (Ölmez 1997: 24).

"Sen kendi akranlarını ziyaret et; onlara katıl ve alışverişte bulun" (Taş 2012: 82)

4421: alış hem biriş

Eski Anadolu Türkçesi döneminde ise *alışveriş* sözcüğüne rastlanmamıştır. Onun yerine benzer olsa da başka bir yapının tercih edildiği görülmektedir: **alış satı**, **alış satı etmek**. *Tarama Sözlüğü*’nü taradığımızda *alışveriş* kavramı için *alış satı* ve *alış satım* sözcükleri karşımıza çıkmıştır.

alış satı, (*alış satım*) “Alışveriş, ticaret.”

³ (http://derlem.cu.edu.tr/index.php?a=tarihsel%2Fsearch&term=al%C4%B1%C5%9F+b%C4%97ri%C5%9F&donem=&eser_adi=&yuzyl=&metin_turu=)

⁴ (http://derlem.cu.edu.tr/index.php?a=tarihsel%2Fsearch&term=al%C4%B1%C5%9F+b%C4%97ri%C5%9F&donem=&eser_adi=&yuzyl=&metin_turu=)

⁵ Bu metinler, Wilhelm Radloff’un *Uigurische Sprachdenkmaler* adıyla yayımladığı ve içinde 128 belgenin olduğu kitapta yer almaktadır.

- § Bey'a بيه [Ar.] : Nasraniler kilisesi ve alı satı kılığı.
(Bab. XVI. 1, 141)
- § Kâsid كاسيد [Ar.] : Alı satı صاتی آل kem olan bazar.
(Bab. XVI. 1, 470)
- § Hanc خنج [Fa.] : Alım satım آلیم صاتیم assısı.
(Şamil. XVI. 425)

alı satı etmek, (alım satım etmek, alı satı eylemek, alı satı eyleşmek) “Alışveriş yapmak.”

- § Tâcir تاجر [Ar.] : Alı satı eden صاتی ایدن bezirgân.
(Bab. XVI. 2, 21)
- § Teserruk تشرق [Ar.] : Bir yerde halk alı satı etmek, bazarlanmak.
(Bab. XVI. 2, 329)
- § Nefislerinizi cennete satup Allah ile alı satı eyleşdüğüñüze
sevinişümüz. (Rahat. XVI. 30)
- § Hiç bir kimesne kapusını açup dahi çıkup benüm ile alı satı eylemedi
الی صاتی ایلندی. (Rahat. XVI. 128)
- § Bundan akdem mezburlar ile nice zaman buğday verip akça alıp hayli alım satım itmiş
الم صاتم ایتمش idik. (Sic. A. XVI. 4, 266)
- § Urmûn ارمون [Fa.] : Sifte ki alım ve satım etmekte
الم و صاتم ایتمکه (Ni'meti. XVI. 102)

Güngör'ün *Memluk Kıpçak Türkçesinde İkillemeler* adlı makalesindeki örnekler arasında *alışveriş* sözcüğü yer almamaktadır (Güngör 2018: 116-117). Bunun sebebi *alışveriş* sözcüğünün ikileme olarak değerlendirilmemiş olması olabilir. Yukarıda yapılan açıklamalara istinaden ikilemeler tam kalıplaşmış yapılar değildir, eğer tam kalıplaşırsa sözlükselleşip bağımsız bir sözlükbirim olarak kullanılabilir. Ayrıca diğer bir açıklamaya göre ise *alışveriş* sözcüğünün kullanılmamış olduğu ya da alışveriş anlamında başka bir sözcük kullanıldığı anlamına da gelebilir.

Gerek *Nehcü'l-Ferâdîs* gerekse *Atabetü'l-Hakayık*'ta *alışveriş* sözcüğüne rastlanmamıştır. Ancak bu metinlerde *alışveriş* yerine başka sözcükler tercih edilmiş olabilir.

Çağatayca sözlük *Senğlah*'ta ise *alışveriş* sözcüğü yoktur, ancak benzer bir yapı olan *alış satış* sözcüğü karşımıza çıkmaktadır (Eckmann 2009: 51).

alışveriş sözcüğünün yapısı

al-(1)ş+ver-(i)ş= alışveriş

İsim-fiil eki olan –ş ekini alan *almak* ve *vermek* fiillerinin birleşmesiyle oluşmuştur. –ş eki de –ma ve –mak gibi iş ifade eden fiil adı türetir. Üstelik Uygurca metinlerde de, Karahanlı Türkçesinde de bu sözcük benzer şekilde yer almaktadır. Tek fark ses değişimidir: **alış bəriş**.

Günümüzde *alışveriş*, ikileme olarak kabul edilir. Ancak tam ikileme değil, kısmi ikileme olarak değerlendirmek daha doğru görünse de yine de bu yapı, Uygur döneminden beri var olduğuna göre ikileme olarak kabul edilmeli midir? Çünkü bir yapının ikileme olarak kullanmak demek anlamı

pekiştirmek demektir. İkilemenin tanımına göre bu sözcüğü incelediğimizde ses tekrarı olmasına rağmen *alışveriş* örneğinde anlam pekiştirilmemiş, onun yerine bir kavrama karşılık olarak kullanılmıştır. Üstelik bu yapının oldukça eski olması ve günümüzde sözlük maddesi olarak yer alması da *alışveriş* sözcüğünün ikileme değil sözlükbirim olduğunun göstergesi olarak kabul edilebilir. Çünkü bu yapı kalıplaşmıştır. Yani sözlüksel bir yapıdır. Belki başlangıçta ikileme olarak ortaya çıktıysa da artık ikileme değil sözlükbirimdir. Bu durumda bu yapı ikilemeli birleşik sözcüktür.

Sonuç

alışveriş sözcüğü üzerine yapılan bu çalışmada, ikilemenin tanımı ile özelliklerinden, *alışveriş* sözcüğünün yapısı ile anlamından, incelenen bazı temel metinler ve sözlüklerden yola çıkılarak aşağıda yer alan tespitlere ulaşılmıştır:

Buna göre *alışveriş* sözcüğü son dönemlerde türetilmiş bir sözcük değildir.

İkilemenin tanımından yola çıkılarak *alışveriş* sözcüğü başlangıçta ikileme olarak kullanılmış olsa da artık ikileme değildir. Bir kavrama karşılık geldiği ve sözlüksel bir boşluğu doldurduğu için sözlükbirimdir. Ayrıca birleşik sözcüğün alt türlerinden sıralı birleşikler başlığı altında değerlendirilip ikilemeli birleşik olarak kabul edilebilir.

alışveriş sözcüğünün Uygur dönemine dayanan bir tarihçesi olduğu tespit edilmiştir. Hatta Clauson'a göre bu sözcüğün 8. yy'a kadar uzanan bir tarihçesi söz konusudur.

Orhun Kitabeleri'nde bu sözcüğe rastlanmamıştır.

Karahanlı Türkçesinde bu sözcüğün kullanıldığı tespit edilmiştir. Buna göre *alışveriş* sözcüğü *Kutadgu Bilig*'de *alış hem biriş*, *Dîvânü Lûgâti't-Türk*'te *alış bəriş* şeklinde karşımıza çıkmıştır.

Radloff'un *Versuch eines Wörterbuches der Türk- Dialekte I* sözlüğünde *alış* maddesi altında *alışveriş* sözcüğüne yer verdiği ve bu yapının Osmanlı Türkçesi, Kırım ve Uygur lehçelerinde olduğunu belirttiği tespit edilmiştir.

Tarama Sözlüğü'nün taranması sonucu Eski Anadolu Türkçesi döneminde *alışveriş* sözcüğü yerine *alış* ve *alış satım* yapılarının tercih edildiği görülmüştür.

Nehcü'l-Ferâdis ve *Atabetü'l-Hakayık*'ta da *alışveriş* sözcüğüne rastlanmamıştır.

Görüldüğü üzere *alışveriş* sözcüğü, oldukça eski bir yapıdır. Üstelik çok fazla ses değişimine de uğramamıştır. Sadece bazı dönemlerde *alış satım*, *alış*, *veriş* gibi alışveriş karşılayan yapılar kullanılmıştır. Buna rağmen *alışveriş* sözcüğünün kökeni Eski Türkçeye dayanmaktadır. Günümüzde de sıklıkla kullanılan bu sözcük, Türkçede ikileme yoluyla sözcük türetiminin ne kadar eskiye dayandığının da bir göstergesidir. Çünkü ikilemeler kalıcı yapılar değildir, geçici yapılar oluşturur. İkilemeler biçimbilimin değil, sözdizimin konusudur. İkilemelerin kurulma amacı anlamı kuvvetlendirmek olduğu için her sözcüğün ikileme olarak kullanılması mümkündür. Ancak bir ikilemenin kalıcı yapılar oluşturması demek ikilemenin bir söz yapım aracı olarak kullanıldığını gösterir.

bu durumda da bu tür yapıları sıralı birleşik sözcüğün alt dalı olan ikilemeli birleşik sözcük olarak değerlendirmek daha doğru olacaktır.⁶

Kaynaklar

- Aktan, B. (2010). "Divanü Lügâti't-Türk'te İkilemeler". Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Türkiyat Araştırmaları Dergisi, 28 (Güz), 1-12.
- Alyılmaz, C. (2004). İpek Yolu ve Orhun Yazıtları. A.Ü. Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi. Sayı 24, s. 181-192.
- Arat, R. R. (2006). Atabetü'l-Hakayık, Ankara: TDK Yayınları.
- Ata, A. (1998). Nehcü'l-Ferâdis III Dizin- Sözlük. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Atalay, Besim (1998-1999). Dîvânü Lûgâti't-Türk Tercümesi I-IV, Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları. 4. bs.
- Bilgegil, K. (1982), Türkçe Dilbilgisi, İstanbul: Dergah Yayınları.
- Bozkurt, N. (2002). Ticaretin Felsefesi, Tarihçesi Ve Etikle Olan Sıkı Bağına İlişkin Bazı Saptamalar. İstanbul Ticaret Üniversitesi Dergisi 2, s. 153-179.
- Clauson, S. G. (1972). An Etymological Dictionary of Pre-Thirteenth-Century Turkish, Oxford: Oxford University Press.
- Çürük, Y. (2016). İkilemelerin Kapsamı. Akademik Sosyal Araştırmalar Dergisi, Yıl: 4, Sayı: 29, Ağustos 2016, s. 426-430.
- Çürük, Y. (2017). Türkçede Birleşik Sözcükler: İsimler. Basılmamış Doktora Tezi. Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Yeni Türk Dili Bilim Dalı.
- Çürük, Y. (2018). Sözcük Türetme Yöntemi Olarak İkileme, International Journal of Languages' Education and Teaching. Cilt 6, Sayı 3, s. 499-503.
- Dilçin, C. (1983). Yeni Tarama Sözlüğü. Ankara: Türk Dil Kurumu Yayınları.
- Eckmann, J. (2009). Çağatayca El Kitabı (Çev. Prof. Dr. Günay Karaağaç). İstanbul: Kesit Yayınları.
- Ergin, M. (1972), Türk Dil Bilgisi, İstanbul: İstanbul Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Yayınları.
- Ergin, Muharrem (2002). Orhun Abideleri. İstanbul: Boğaziçi Yayınları.
- Güngör, O. C. (2018). Memlük Kıpçak Türkçesinde İkilemeler. Jass Studies- The Journal of Academic Social Science Studies, Doi number: <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS7440>, Number: 65, Spring I 2018, p. 105-122.
- Hatipoğlu, V. (1971). Türk Dilinde İkileme. Ankara: TDK Yayınları: 328.
- Hengirmen, M. (1995). Türkçe Dilbilgisi. Ankara: Engin Yayınevi
- Ölmez, Z. (2007). "Kutadgu Bilig'de İkilemeler (1)", Türk Dilleri Araştırmaları, 7, s. 19-40.
- Radloff, W. (1893). Versuch eines Wörterbuches der Türk- Dialekte I (1893), S. Petersburg.
- Taş, İ. (2012). "Kutadgu Bilig'de İkilemeler". Türk Dili Araştırmaları Yıllığı Belleten, 2, 43- 95.
- Topaloğlu, Ahmet (1989). Dilbilgisi Terimleri Sözlüğü, İstanbul: Ötüken Yayınları.
- Vardar, B. (1988). Açıklamalı Dilbilim Terimleri Sözlüğü, İstanbul: ABC Kitabevi.
- http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.5a9fea6716dee5.3312633607.03.2018 tarihinde erişildi.
- http://derlem.cu.edu.tr/index.php?a=tarihsel%2Fsearch&term=al%C4%B1%C5%9F+b%C4%97ri%C5%9F&donem=&eser_adi=&yuzuil=&metin_turu= 19.07.2018 tarihinde erişildi.

⁶ Ayrıntılı bilgi için bkz. *Türkçede Birleşik Sözcükler: İsimler*.

http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_tarama&view=tarama&kategori=veritbn&kelimesec=394 23.07.2018 tarihinde erişildi.

<https://sozluk.gov.tr/> 26.11.2019 tarihinde erişildi.

<https://wals.info/chapter/27> 26.11.2019 tarihinde erişildi.